

MESTILÄN VÄHÄJÄRVEN RANTA- ASEMAKAAVAN MUUTOS: LUONTOARVOJEN PERUSSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

9.11.2021

Sisällys:

1. JOHDANTO.....	3
2. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS	4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteet	4
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT.....	5
5. LAJISTO.....	8
6. YHTEENVETO SUOSITUKSISTA.....	10
7. KIRJALLISUUS JA LÄhteet	10

Kannen kuva: Näkymä selvitysalueeseen kuuluvalla rannalla kohti Vähäjärven lounaispäättä.

Pohjakartta ja ilmakeku: © Maanmittauslaitos 11/2021

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä luontoarvojen perusselvityksen Euran Mestilässä sijaitsevalta Vähäjärven ranta-asemakaavan muutosalueelta. Kaava-alue käsittää kiinteistön 50-417-1-54 Lehtola (kartta 1).

Selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvoja ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työssä kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyytit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyytit sekä muut luonnonarvoiltaan merkittävät luontotyytit. Lisäksi kartoitettiin muut luontotyytit sekä kasvillisuus ja kasvisto. Työssä etsittiin myös uhanalaisten ja EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteen lajien (erityisesti lumme- ja täplälampikorento) esiintymiä. Lepakkoselvitystä tai linnustoselvitystä ei katsottu tarpeelliseksi, sillä alue on pieni, valtaosin hakkuutta ja siellä on jo kesämökki.

Luontoselvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Selvityksen maastotyöt suoritettiin 3.5, 12.5. ja 1.7.2021. Työn tausta-aineistoksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta aiemmin tunnetuista lajiesiintymistä.

2. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS

Selvitysalue sijaitsee Euran Mestilässä Vähäjärven rannalla Pyhäjärvestä noin 700 m länteen. Se käsittää kiinteistön 50-417-1-54 Lehtola, jolle on rakennettu vapaa-ajanasunto ja ulkorakennuksia.

Vähäjärvi on pieni järvi, jonka rannoilla on jonkin verran kesämökkejä. Järveä ympäröivät pääosin kivennäismaan metsät, mutta järven lounaispuolella sijaitsevaa peltoa erottaa luhtaisesta rantametsästä vain kapea tie. Vähäjärvi on melko rehevä ja varsinkin järven etelä- ja lounaisrannoilla on vaikeakulkuisia puustoisia ja pensaikkaisia luhtia sekä myös avoluhtaa ja ruovikkoa (kannen kuva). Järvellä on myös melko laajoja kelluslehtiskasvustoja.

Selvitysalue sijaitsee Vähäjärven länsirannalla heti lounaisrannan luhdasta pohjoiseen. Avoluhta ulottuu jonkin matkaa myös selvitysalueen edustalle. Rantaan on jätetty kapea metsäinen vyöhyke, mutta muuten alue on kesämökin pihapiiriä lukuun ottamatta avohakkuuta. Hakkuulle on kuitenkin jätetty muutamia kookkaita haapoja ja koivuja. Aivan alueen luoteiskulmassa on vähän nuorta, tiheää kuusikkoa.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteet

Selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain suojelemia luontotyyppejä, rauhoitettuja luonnonmuistomerkkejä, vesilain suojelemia pienvesiä, metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttäviä kohteita, uhanalaisia luontotyyppejä eikä muitakaan erityisen arvokkaita luontotyyppikohteita.

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

Selvitysalue jaettiin 1.7.2021 neljään luontotyyppikuvioon, jotka esitellään alla. Kuvionumerointi esitetään kartoilla 2-3. Kesämökin pihapiiri rajattiin kuvioiden ulkopuolelle.

Kuvio 1. Jokseenkin luonnontilainen ja edustava järviruokovaltainen avoluhta (kuva 1), joka vaihtuu ruovikon kautta Vähäjärven kelluslehtiskasvustoiksi. Luhdalla kasvaa järviruokoa ohella mm. kurjenjalkaa, ranta-alpea, myrkkyykeisoa, pullosaraa ja rantamataraa. Kivennäismaan puoleisessa reunassa on myös kiiltopajua. Luhtakasvillisuus jatkuu Vähäjärven rannalla myös kuvioksi rajatun alueen eteläpuolella.

Kuva 1. Ruokoluhtaa Vähäjärven rannalla luontotyyppikuvioilla 1.

Kuvio 2: Metsäinen suojavaiohyke Vähäjärven rannalla (kuva 2). Lehtomaista kangasmetsää olevalla kuviolla kasvaa nuorta haapaa, kuusta ja koivua sekä pihlajan taimia ja paikoin runsaasti haavan vesoja. Kenttäkerroksen kasvistoon kuuluvat mm. metsäkastikka, metsäalvejuuri, oravanmarja, lehtotesma, metsäorvokki ja valkovuokko.

Kuvio 3: Lehtomaisen kankaan avohakkuu, jolle on jätetty muutamia järeitä haapoja ja koivuja (kuva 3). Hakkuulle on istutettu kuusen taimia, jotka ovat vielä lyhyitä. Niiden lisäksi kuviolla kasvaa haavan vesoja. Kasvistoon kuuluvat esim. vadelma, valkovuokko, maitohorsma, voikukka, lehtotesma ja metsäalvejuuri.

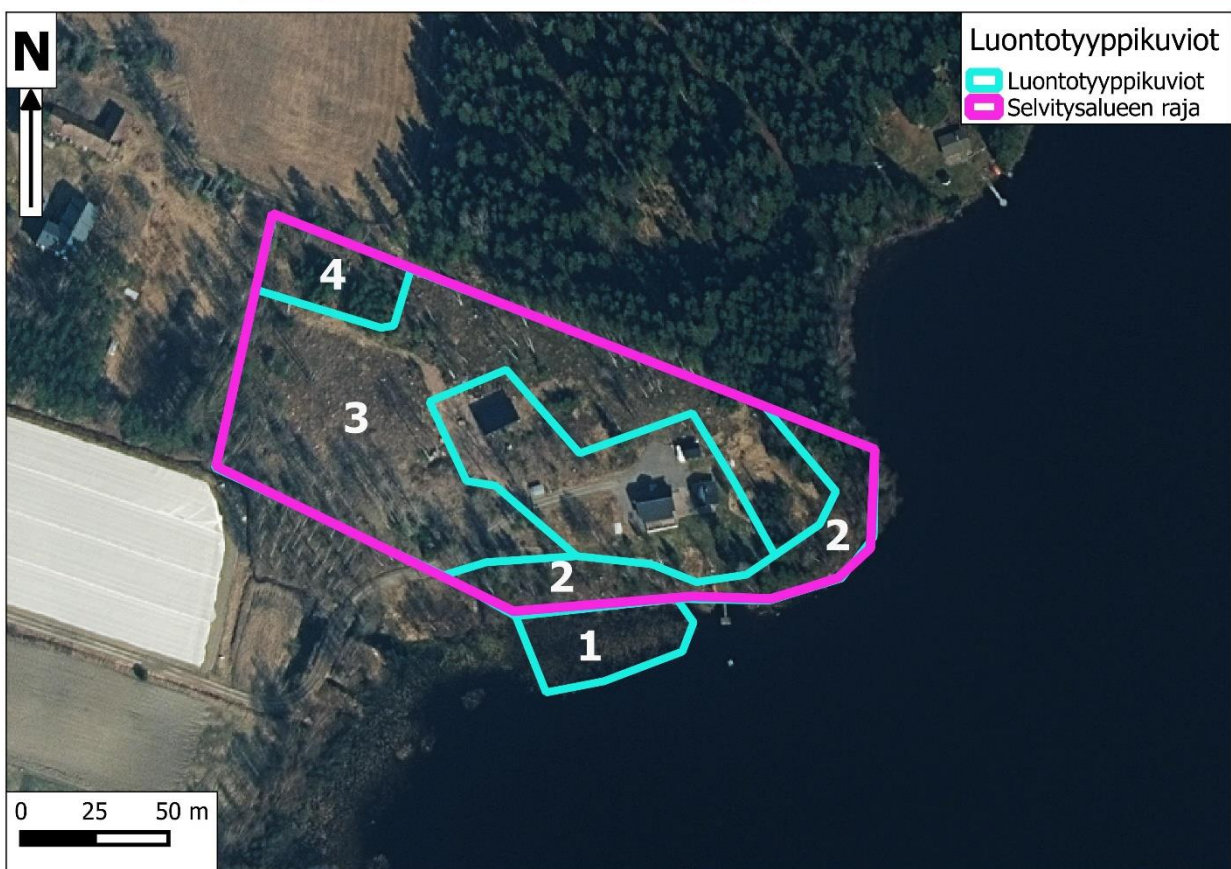
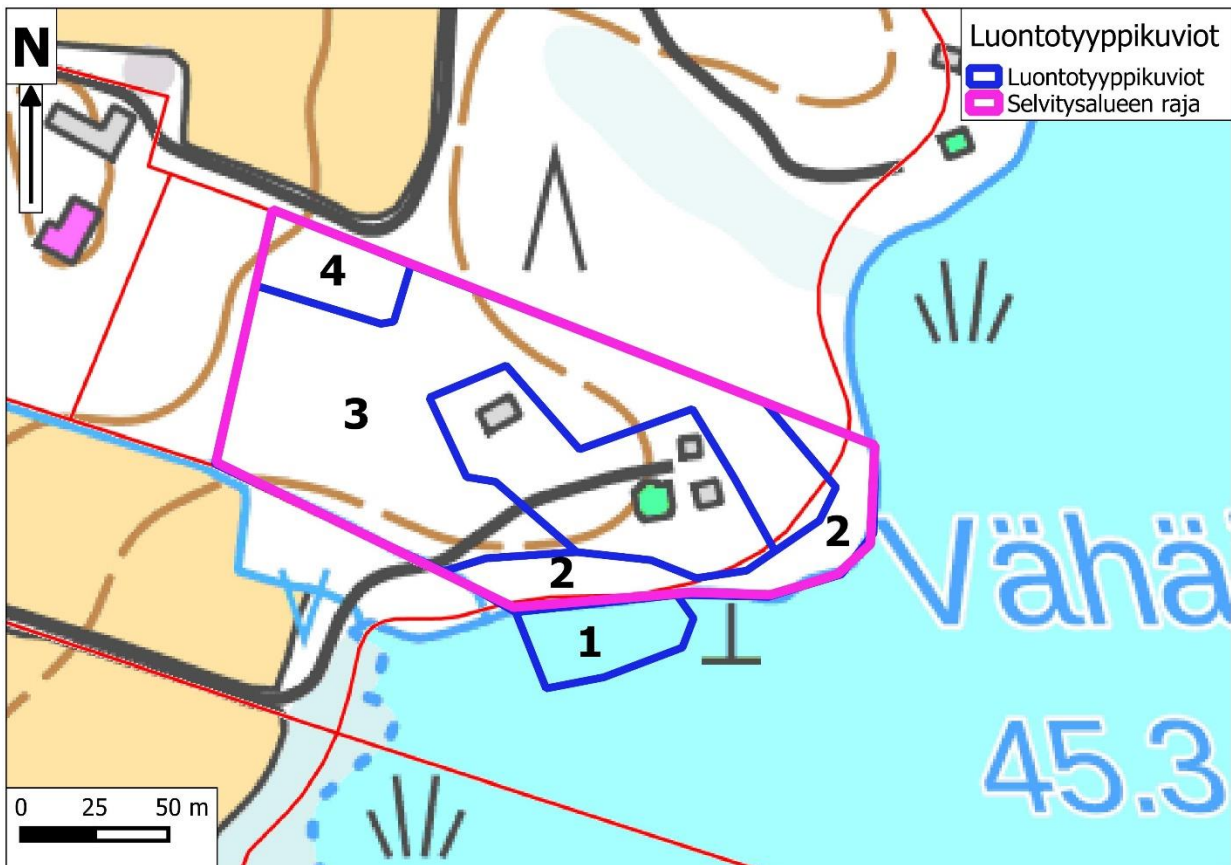

Kuva 2. Puustoa järven rannalla luontotyyppikuvioilla 2.

Kuva 3. Luontotyyppikuvio 3 on avohakkuutta.

Kuvio 4: Lehtomainen kangas, jolla kasvaa tiheää nuorta kuusipuustoa. Kenttäkerroksessa tavataan mm. valkovuokkoa, lillukkaa, mustikkaa, oravanmarjaa, käenkaalia ja metsäimarretta.

Kartat 2-3. Luontotyyppikuviot maastokartalla ja ilmakuvalla.

5. LAJISTO

Suomen Lajitietokeskuksen tietokantojen perusteella selvitysalueelta tai sen välittömästä lähiympäristöstä ei tunneta uhanalaisten, silmälläpidettävien tai EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteen lajien esiintymiä.

Selvitysalueella ei ole liito-oravalle hyvin sopivaa metsää. Lajin papanoita etsittiin kuitenkin 3.5.2021 mm. avohakkuulle jätettyjen haapojen tyviltä, mutta papanoita ei löydetty.

Lahokaviosammalen itiöpesäkkeitä tai itujuväsryhmiä ei löydetty, eikä alueella ole potentiaalisia lahokaviosammalen esiintymiselle tärkeitä ydinalueita.

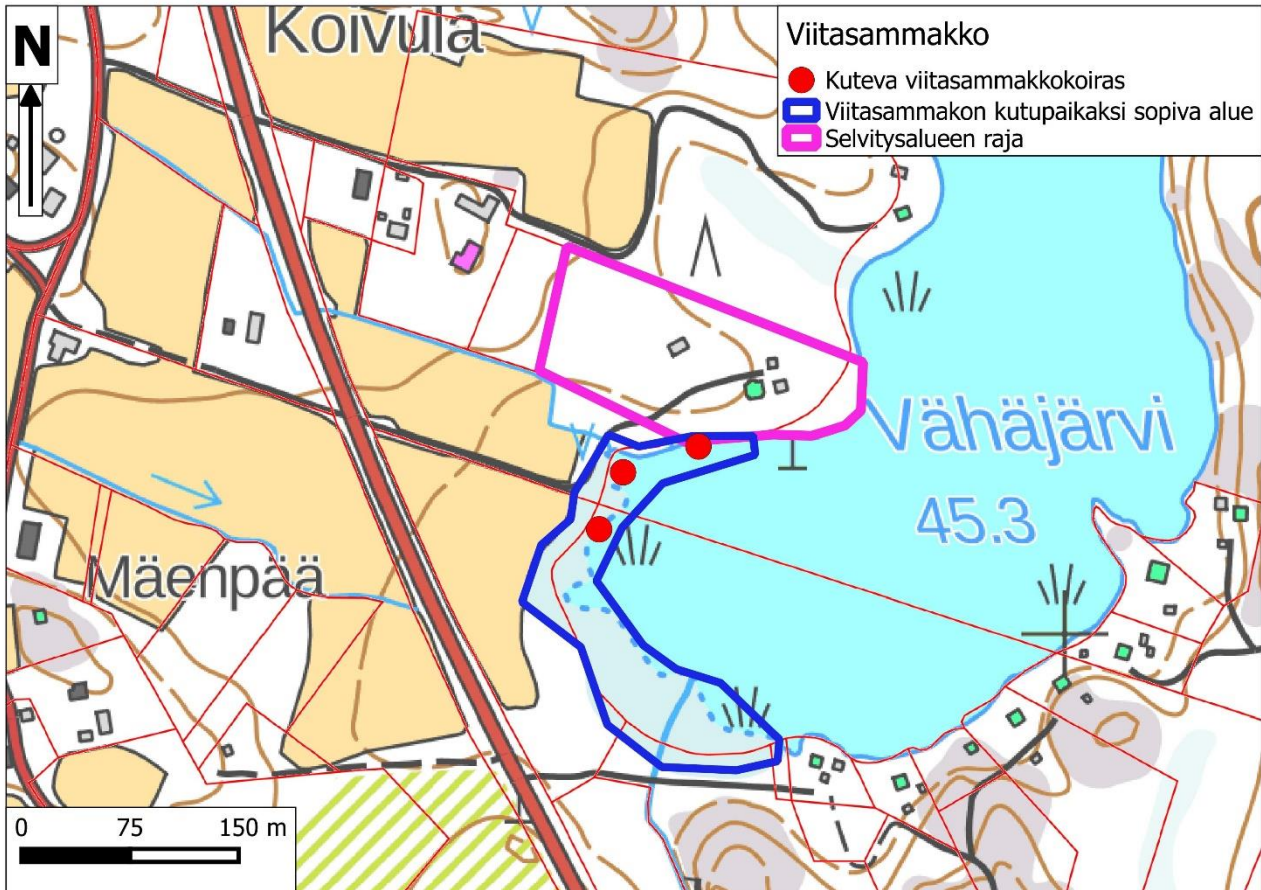
Vähäjärven rehevät luhdet sopivat erinomaisesti EU:n luontodirektiivin IV -liitteeseen sisältyvän viitasammakon kutupaikoiksi. Lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Vähäjärven lounais- ja länsirannalla (selvitysalueeseen sisältyvällä rannalla ja sen eteläpuolella) kuunneltiin mahdollisia kutevia viitasammakoita kahtena päivänä toukokuussa (taulukko 1). Sääolot olivat kumpanakin päivänä suotuisat. Kuuntelu suoritettiin rannalta käsin kävellen varovaisesti kuuntelupisteestä toiseen. Pisteet sijaitsivat muutaman kymmenen metrin välein. Kussakin pisteessä pysähdyttiin ja kuunneltiin keskimäärin viiden minuutin ajan. Kuultujen viitasammakkokoiraiden havaintopaikat ja arvioidut lukumäärät merkittiin kartalle.

Päivä	Havainnointiaika	Säätila
3.5.2021	13.40-14.10	Ilman lämpötila +10 °C, heikkoa tuulta, puolipilvistä
12.5.2021	0.20-0.50	Ilman lämpötila +11 °C, tyynä, selkeää

Taulukko 1. Viitasammakon havainnointiajat ja vallinnut säätila.

Vähäjärven kartoitetulla alueella kuultiin kolmen eri viitasammakkokoiraan ääntelyä. Havaintopaikat on merkitty karttaan 4. Niistä pohjoisin sijaitse selvitysalueen etelärajan tuntumassa järven rantavyöhykkeessä. Kaksi muuta havaintopaikkaa oli tästä hieman etelään Vähäjärven lounaisrannan luhdalla.

Viitasammakon kutupaikkojen turvaamiseksi järven lounais- ja etelärannalla (merkitty karttaan 4) ei tulisi tehdä ruoppauksia ja luhtien ja ruovikoiden tulisi muutenkin antaa kehittyä luonnontilassa. Huomattakoon, että koko järveä ei kierretty viitasammakkokartoituksessa, joten muuallakin Vähäjärven rannoilla voi olla lajin kutupaikkoja.

Kartta 4. Viitasammakkohavainnot ja kutupaikaksi sopiva alue järven lounaisosassa.

Vähäjärven laajahkot kelluslehtiskasvustot vaikuttavat varsin sopivilta EU:n luontodirektiivin IV -liitteeseen sisältyvälle lummelampikorennolle. Myös sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulla kielletty. Lummelampikorennon koiraat puolustavat lumpeen tai ulpukan lehteä reviirinään. Niiden havainnointi on tällöin helppoa, sillä koiraat pysyttelevät tiiviisti kelluslehtiskasvustoissa. Lummelampikorennon esiintymistä selvitettiin 1.7.2021 aamupäivällä tarkkailemalla rannoilta käsin Vähäjärven kelluslehtiskasvustoja. Sää oli aurinkoinen, heikotuulinen ja lämmin (ilman lämpötila +24 °C), joten otot olivat tarkoitukseen erinomaiset ja hyönteiset olivat vilkkaasti liikkeellä. Hieman yllättäen lummelampikorentoja ei havaittu, vaikka kartoitus ajoittui lajin aikuisten parhaaseen lentoaikaan. Toisaalta kaikkia kelluslehtiskasvustoja ei pystytty rannoilta käsin havainnoimaan, joten on mahdollista, että kesemmällä järveä sijaitsevista kelluslehtiskasvustoista oli lummelampikorentoja. Rehevillä järvillä elävä täplälampikorento sisältyy niin ikään EU:n luontodirektiivin IV -liitteeseen ja myös sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Täplälampikorennon lentoaika on kuta kuinkin sama kuin lummelampikorennolla. Lummelampikorentokartoituksen yhteydessä etsittiin siten myös täplälampikorentoja. Niitäkään ei havaittu.

Työhön ei sisältynyt linnustokartoitusta, mutta selvitysalueella ei havaittu tavallisuudesta poikkeavaa linnustoa. Vähäjärven eteläosassa nähtiin ruskosuohaukka (EU:n lintudirektiivin I -liite), joka saattoi myös pesiä siellä. Järven ruovikot ja rantapensaikot sopivat vaarantuneelle pajusirkulle ja silmälläpidettävälle ruokokerttuselle ja myös mm. silmälläpidettävä silkkiuikku pesii Vähäjärven kaltaisilla järvillä.

6. YHTEENVETO SUOSITUKSISTA

Viitasammakon kutupaikkojen turvaamiseksi järven lounais- ja etelärannalla (merkitty karttaan 4) ei tulisi tehdä ruoppauksia ja luhtien ja ruovikoiden tulisi antaa muutenkin kehittyä luonnontilassa. Huomattakoon, että koko järveä ei kierretty viitasammakkokartoituksessa, joten muuallakin Vähäjärven rannoilla voi olla lajin kutupaikkoja.

7. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Nieminen, M. 2017. Liito-orava (*Pteromys volans* Linnaeus, 1758). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 48-55. Suomen ympäristö 1/2017.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.

- Saarikivi, J. 2017. Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 90-96. Suomen ympäristö 1/2017.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.
- Söderman, T. 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Suomen ympäristökeskus. Ympäristöopas 109. 196 s.

www.vanhatkartat.fi

<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>